

CORNELIU PIVARIU

REECHILIBRAREA LUMII

Dinamica puterii în era multipolară
Analize 2020-2026, perspective 2050

Editura Marist
Baia Mare, 2026

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	9
PREFAȚĂ	15
INTRODUCERE	16
CAPITOLUL I	
Premisele unei lumi în schimbare: de la “Marea Resetare” la revenirea geopoliticii clasice	19
• Preambul analitic	19
• Lumea și pandemia COVID-19. România în context geopolitic global, sau câte ceva despre „Marea Resetare” și „distanțarea socială”	20
• Arcul de foc est-european	35
• EU vs UE: fragmentare, divergență, criză de proiect	56
• Concluzii	60
CAPITOLUL II	
Ordinea mondială în tranziție (2020–2026)	
Multipolarismul emergent și competiția pentru arhitectura globală	65
• Preambul analitic	65
• BRICS XV – un nou pas spre lumea multipolară	67
• Reuniune BRICS Rio de Janeiro 2025: un nou impuls pentru multipolaritate?	70
• După „post-adevăr” și „narrative shaping”: ce mai înseamnă realpolitik?	73
• Evoluții geopolitice globale și previziuni pentru 2050	80
• Concluzii	123
CAPITOLUL III	
Europa și războiul din Ucraina	
Între iluzia cooperării și realitatea confruntării	125
• Preambul analitic	125

- Războiul din Ucraina: între narațiune și realitate strategică 128
- Lecții geopolitice și militare ale conflictului Rusia–Ucraina 139
- Pacea din Ucraina: Washington–Moscova–Budapesta. Bucureștiul – pe unde este? 182
- Ucraina sub presiune internă: vulnerabilități și reziliență 185
- Forța nucleară a Franței și securitatea Europei 196
- Intermarium: între concept și realitate geopolitică 200
- NATO 3.0 sau maturizarea forțată a relației transatlantice 212
- Concluzii 217

CAPITOLUL IV

Orientul Mijlociu și Africa de Nord (MENA)

- Laboratorul noii ordini mondiale 221**
- Preambul analitic 221
 - EAU și modernizarea intelligence-ului 223
 - MENA în contextul crizei din Gaza 225
 - Orientul Mijlociu și Africa de Nord: competiție strategică, energie și securitate. Reconfigurarea echilibrului global 234
 - Libanul 2020 – de la “Perla Orientului” la stat eșuat? 238
 - Libanul – veriga vulnerabilă a echilibrului regional în conflictul Iran-SUA/Israel 247
 - Israel – „super-Sparta” a Orientului Mijlociu? 254
 - Siria în noul echilibru regional 263
 - Iranul multiethnic și liniile sale de fractură geopolitică 272
 - Iran–Rusia: testul solidarității strategice și eșecul alianțelor alternative 277
 - Criza iraniană și reconfigurarea echilibrului global 279
 - Concluzii 302

CAPITOLUL V

Puterea în secolul XXI

- De la controlul resurselor la controlul percepțiilor 305**

• Preambul analitic	305
• De la Golful Persic la Marea Neagră: noul arc geopolitic al secolului XXI	307
• SUA și Europa: între convergență și redefinire strategică	312
• Când probabilitatea devine irelevantă: geopolitica riscului maxim și economia incertitudinii	327
• Când informația nu mai ajunge: intelligence-ul și degradarea adevărului strategic	337
• Caracterul și revoluția tehnologică în intelligence	342
• Tehnologia SAR geosincronă a Chinei - de la supraveghere la dominație informațională continuă	348
• Evoluția locului și rolului serviciilor de informații la mijlocul secolului XXI	351
• Inteligența relațională în intelligence (RQ)	357
• Fracturile ordinii mondiale: între paradigma civilizațională și analiza structurală	366
• Elita politico-militară (EPM): putere, competență și responsabilitate strategică. Cazul României	376
• Mituri geopolitice contemporane și funcția lor în războiul informațional	411
• Mitologia strategică și critica rațională	418
• Cele 7 forțe care modelează evoluția omenirii. Dinamica structurii de putere în sistemul internațional contemporan	424
• Concluzii	434
CAPITOLUL VI	
România în lumea multipolară	
De la adaptare la proiecție strategică	437
• Preambul analitic	437
• România și absența unui narativ strategic	439
• România între risc real și alarmism strategic	449
• SAFE: oportunitate sau dependență strategică?	453
• Constanța – Odesa: fereastră strategică sau marginalizare geopolitică?	460
• Strategia de dezvoltare a României până în 2050	469

• România între vulnerabilitate și reechilibrare	487
• Concluzii	514
CONCLUZII GENERALE	516
MULȚUMIRI	519
BIBLIOGRAFIE	520

CAPITOLUL I

Premisele unei lumi în schimbare: de la “Marea Resetare” la revenirea geopoliticii clasice

Preambul analitic

Perioada 2020–2023 marchează una dintre acele etape în care schimbarea nu mai poate fi explicată prin acumulări graduale, ci printr-o succesiune de șocuri cu efect sistemic, care au accelerat transformări deja latente în arhitectura globală. Pandemia de COVID-19, crizele economice asociate, tensiunile politice și reconfigurările strategice au acționat nu doar ca factori conjuncturali, ci ca acceleratori ai unei mutații mai profunde a sistemului internațional.

În acest context, discursul despre „Marea Resetare” a apărut ca expresie a unor tentative de redefinire a modelului economic și social global, generând în același timp controverse, neîncredere și interpretări divergente. Dincolo de aceste dezbateri, realitatea a evidențiat o tendință paralelă: revenirea progresivă la logica geopoliticii clasice, caracterizată prin competiție pentru putere, reactivarea zonelor de conflict și afirmarea intereselor naționale în detrimentul unor mecanisme globale de coordonare.

Analizele incluse în acest capitol, elaborate în contexte diferite, surprind aceste transformări din perspective complementare: impactul pandemiei asupra echilibrelor globale și vulnerabilităților interne, limitele și implicațiile conceptului de „resetare”, configurarea unui spațiu regional marcat de tensiuni crescute și, în final, criza de sens și de legitimitate a proiectului european.

Privite împreună, aceste studii conturează premisele unei schimbări de paradigmă. Ele indică faptul că procesul de globalizare, fără a dispărea, își pierde caracterul dominant, fiind înlocuit treptat de o dinamică mai fragmentată, în care competiția strategică și logica puterii revin în prim-plan. În acest sens, perioada analizată poate fi interpretată ca momentul de tranziție între o etapă de expansiune a globalizării și o nouă fază a sistemului internațional, în care echilibrul dintre cooperare și confruntare devine din ce în ce mai instabil.

Lumea și pandemia COVID-19.

România în context geopolitic global, sau câte ceva despre „Marea Resetare” și „distanțarea socială”

Moto: “Tot ceea ce există în viața ta, o faci datorită a două lucruri: ceea ce ai făcut, sau ceea ce nu ai făcut” – Albert Einstein

Marea Resetare

De ceva timp se vorbește din ce în ce mai mult despre Marea Resetare¹. De fapt, ideea nu este nouă. La reuniunea din 2012 a Forumului Economic Mondial (WEF) participanții au luat în discuție “Marea Transformare” („The Great Transformation”), ca soluție la provocările globale actuale. La reuniunea din 2016 a aceluiași forum s-a vorbit despre „A patra revoluție industrială”². În 2019 reuniunea WEF avea denumirea “Globalizarea 4.0 – Modelarea noii arhitecturi globale în era celei de-a Patra Revoluții Industriale”. De fapt, cu și mai mult timp înainte, economistul maghiaro-american Karl Polanyi propusese - în 1944 - o regândire a economiei, pe care a numit-o atunci “Marea Transformare”, în care se presupunea înțelegerea economiei de piață și a statului națiune nu ca două elemente distincte, ci ca un întreg, pe care l-a intitulat „societatea de piață”.

Este important de menționat că anul 2019 marchează o dezvoltare a Rețelei WEF pentru a Patra Revoluție Industrială, creată în 2017, și care a anunțat aderarea la aceasta a peste 100 de guverne și afaceri, inclusiv 5 membri ai G7, precum și unele organizații internaționale³.

Recent, Clubul Internațional de discuții Valdai a publicat un infografic sugestiv privind COVID-19 și a Patra Revoluție Industrială⁴, pe care îl puteți

¹ Marea Resetare – a fost tema reuniunii Forumului Economic Mondial (WEF) de la Davos din 2020, care reunește anual nu numai plutocrația mondială, ci și șefi de state și guverne, elitele globaliste. De altfel, fondatorul și Președintele executiv al WEF - Klaus Schwab a și publicat (coautor fiind Thierry Malleret), la jumătatea anului 2020, cartea cu titlul “COVID-19 The Great Reset”. Cartea trece în revistă principalele tendințe globale în economie, mediu și tehnologie, într-o cheie care se spune că este distinctivă pentru WEF. De fapt, în introducerea cărții Schwab spune că aceasta se situează “la granița dintre o cercetare academică și un eseu”.

² A patra revoluție industrială, în care se apreciază că am intrat, se referă la introducerea tehnologiei în lumea fizică, biologică și digitală. Vorbim de nanotehnologie, robotică, tipărirea 3D, biotehnologie și multe altele – cf. Corneliu Pivariu, Mutări importante pe tabla de șah a geopoliticii 2014-2017, pag. 90–91, Ed. Pastel, 2017.

³ Corneliu Pivariu – Geopolitica înainte și după Covid-19, 2017-2020, Editura Marist, 2020, pag. 118.

⁴<https://valdaiclub.com/multimedia/infographics/covid-19-and-the-fourth-industrial-revolution/>

Arcul de foc est-european, un pericol real de care România ar trebui să țină seamă³¹

„Cred că trăim într-un moment în care lumea este un loc foarte nesigur și neliniștit și, desigur, dinamica competiției globale este deopotrivă o caracteristică a vieților noastre, și cred că riscul real pe care îl avem cu un număr destul de mare de conflicte regionale aflate în desfășurare în acest moment este să ne confruntăm cu o escaladare pornită dintr-o eroare de judecată” - General Sir Nick Carter, noiembrie 2020, interviu la Sky News

Suntem un popor nepăsător. Și suntem nepăsători ca popor pentru că în mod repetat ne-am ales greșit conducătorii. Mai mult, este un fapt de notorietate că în ultimele decenii România nu a produs niciun politician de valoare. Nici măcar unul!

Furați de micile ciorovăieli autohtone, ridicate artificial de cei interesați la dimensiuni apocaliptice, orbiți de aparențe fără însemnătate, nu ne pasă că suntem înconjurați de complicate situații conflictuale, mocnite sau active, fiecare dintre ele cu real potențial de a genera în orice clipă încelestări armate distrugătoare.

Nu realizăm că nu numai geografic, ci și din punct de vedere economic, politic și militar ne găsim periculos de aproape de un adevărat arc de foc. Arcul de foc est-european. El străbate, marcând cu o suită întreagă de tensiuni ori conflicte deschise, de la Kaliningrad, Belarus, Ucraina, Transnistria, Georgia (Abhazia și Osetia), Armenia-Azerbaidjan cu fierbintele Nagorno-Karabakh și Siria, ajungând până în Mediterana de est tulburată de relațiile furtunoase dintre Turcia și Grecia.

Kaliningrad (Königsberg în germană)

Este o enclavă rusă la Marea Baltică, fondată de germani în anul 1255. La 2 august 1945 orașul și partea de nord a Prusiei Orientale au fost atribuite URSS, iar în 1946 s-a decis crearea unei regiuni în componența Federației Ruse.

³¹ Coautor: **Teodor Palade**, general în retragere, fost ofițer de informații, cu o carieră de peste 40 de ani în structurile de securitate și apărare ale României.

Între 1945 și 1947, populația germană (circa 150.000 de civili) a fost expulzată, orașul fiind populat cu etnici ruși. În 1946 orașul a fost denumit Kaliningrad. Regiunea are o suprafață de 15.100 Km² și o populație de circa 900.000 de locuitori, fiind un important avanpost al Rusiei în zonă. Începând cu 1994 la Kaliningrad s-a constituit o Regiune Militară Specială care include Flota Baltică, forțele aeriene de apărare a Kaliningradului, Armata 11 de Gardă, trupele de grăniceri și poliția Kaliningrad. De la 1 septembrie 2010 această regiune a fost inclusă, împreună cu regiunile militare Leningrad și Moscova, în Regiunea Militară de Vest. Conform unor date publicate de ministerul apărării din Rusia în 2014, în Kaliningrad existau circa 225.000 de militari, iar în 2015 s-a decis întărirea Flotei Baltice și a trupelor din regiune, inclusiv prin dislocarea unei noi brigăzi de infanterie moto, precum și baterii de coastă.

De la dislocări cantitative Rusia s-a orientat spre calitatea și mărirea puterii de foc a trupelor din această regiune, dotându-le cu tehnică de ultimă generație, inclusiv sistemele antiaeriene S-400, precum și sisteme de rachete Iskander. La 650 km de Berlin și circa 1.200 km de Moscova, Kaliningradul are o poziție strategică și față de coridorul Suwalki (porțiune de teren cu lățimea de circa 65 km – frontieră între Polonia și Lituania), care la est se închide cu Belarus. Este considerat principala direcție de ofensivă a Rusiei către vest.

Sursa: www.dacianpalladi.ro.

Belarus

La numai 500 km spre nord de granița României, în frumoasa Rusie Albă, stau față în față, cu diviziile invizibile ale războiului hibrid la contact direct, două dintre cele mai puternice forțe militare ale lumii: Rusia și SUA.

Belarus, țara în care începând cu noaptea de 10 august 2020 (coincidență stranie cu revolta bucureștenilor din 2019) populația mâniată își renegă președintele, fierbe. Printre răbufnirile violente periodice dintre relative perioade de acalmie, transpare perspectiva unui război civil capabil să-i atragă în vârtoarea sa pe cei doi mari vrășmași. Intervențiile acestora, politice, diplomatice sau economice, se intersectează pe pământ belarus într-o înfruntare deschisă. Bătălia se duce atât pe calea oficială, vizibilă, cât și în zona gri specifică serviciilor secrete.

CAPITOLUL II

Ordinea mondială în tranziție (2020–2026) Multipolarismul emergent și competiția pentru arhitectura globală

Preambul analitic

Dacă perioada de după Războiul Rece a fost caracterizată de iluzia unei ordini unipolare stabile, ultimul deceniu — și mai ales intervalul 2020–2026 — marchează tranziția către o configurație mult mai complexă, în care distribuția puterii devine din ce în ce mai fragmentată, iar regulile jocului internațional sunt tot mai contestate.

Conceptul de multipolaritate este frecvent utilizat pentru a descrie această evoluție. Cu toate acestea, utilizarea sa curentă este adesea imprecisă sau chiar înșelătoare. Nu orice distribuție mai largă a puterii echivalează cu o ordine multipolară funcțională și stabilă. În multe cazuri, ceea ce este descris drept multipolaritate reprezintă, de fapt, o fază de tranziție caracterizată prin competiție nereglementată, ambiguitate strategică și absența unor mecanisme eficiente de stabilizare.

Multipolaritatea reală nu este doar rezultatul existenței mai multor centre de putere, ci presupune capacitatea acestora de a coexista într-un cadru relativ previzibil, bazat pe reguli, echilibre și mecanisme de gestionare a conflictelor. În lipsa acestor elemente, sistemul internațional nu devine multipolar în sens clasic, ci intră într-o stare de fragmentare instabilă.

Evoluțiile recente indică faptul că lumea actuală se află mai degrabă în această a doua situație. Statele Unite își păstrează încă poziția dominantă în plan militar și financiar, dar capacitatea lor de a impune reguli globale este în scădere. China își consolidează statutul de mare putere, combinând instrumente economice, tehnologice și geopolitice, dar evită încă asumarea completă a rolului de arhitect al ordinii globale. Uniunea Europeană rămâne un actor economic major, dar cu limitări evidente în plan strategic și militar. În același timp, o serie de state și grupări de state din ceea ce este denumit generic „Sudul Global” încearcă să-și afirme autonomia și să reducă dependența de structurile dominate de Occident.

În acest context, inițiative precum extinderea BRICS sau dezvoltarea unor mecanisme alternative în domeniul financiar și comercial nu trebuie interpretate exclusiv ca expresii ale unei ordini multipolare deja consolidate, ci ca simptome ale unei competiții pentru definirea acesteia. Ele reflectă

atât dorința unor state de a-și crește influența, cât și nemulțumirea față de arhitectura instituțională existentă.

Un element definitoriu al acestei perioade este suprapunerea dintre competiția geopolitică și transformările economice și tehnologice. Procese precum de-globalizarea selectivă, reconfigurarea lanțurilor de aprovizionare, competiția pentru resurse strategice și cursa pentru supremație tehnologică contribuie la fragmentarea sistemului internațional și la apariția unor blocuri de interese mai flexibile și mai puțin formalizate decât alianțele clasice.

În același timp, dimensiunea informațională capătă o importanță crescândă. Conceptul de „post-adevăr” și dezvoltarea unor strategii de „modelare a narațiunilor” (narrative shaping) indică faptul că lupta pentru influență nu se mai desfășoară doar în plan militar sau economic, ci și în spațiul percepțiilor. În aceste condiții, capacitatea de a impune interpretări ale realității devine, uneori, la fel de importantă ca realitatea însăși.

Această evoluție complică semnificativ aplicarea conceptului clasic de realpolitik. Dacă în tradiția realistă decizia strategică era fundamentată pe evaluarea relativ obiectivă a raportului de putere, în prezent aceasta este influențată tot mai mult de distorsiuni informaționale, de presiuni interne și de dinamica mediatică. Realpolitik-ul nu dispare, dar se transformă, devenind mai opac și mai dificil de calibrat.

În aceste condiții, analiza ordinii mondiale în tranziție nu poate ignora dimensiunea anticipativă. Proiecțiile privind evoluția sistemului internațional până în orizontul anului 2050 nu au valoare predictivă în sens strict, dar oferă un cadru util pentru înțelegerea tendințelor structurale și a direcțiilor posibile de evoluție. Ele permit identificarea unor variabile critice — demografie, tehnologie, resurse, coeziune internă — care vor influența poziționarea statelor în viitor.

Capitolul de față își propune să analizeze aceste transformări pornind de la trei niveluri complementare. Primul este nivelul structural, reprezentat de reconfigurarea distribuției globale a puterii și de apariția unor noi centre de influență. Al doilea este nivelul funcțional, care privește mecanismele prin care aceste centre interacționează — cooperare, competiție, conflict. Al treilea este nivelul perceptiv, în care narațiunile, interpretările și legitimitatea joacă un rol tot mai important.

Articolele incluse în acest capitol ilustrează aceste trei niveluri prin analiza unor evoluții concrete: dinamica BRICS ca expresie a tendințelor multipolare, transformările conceptului de realpolitik în epoca post-adevăr și posibilele traiectorii ale sistemului internațional până în 2050.

În ansamblu, capitolul nu urmărește să demonstreze existența unei ordini multipolare deja consolidate, ci să evidențieze caracterul incomplet, competitiv și instabil al procesului prin care aceasta se conturează.

Aceste tendințe structurale capătă expresie concretă în inițiativele statelor emergente, dintre care formatul BRICS reprezintă unul dintre cele mai relevante exemple.